

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

PIG

POLITIKA I GOSPODARSTVO

DRŽAVNA MATURA ŠK. GOD. 2021./2022.

PIG.49.HR.R.K1.20

49616

Politika i gospodarstvo

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Kako se naziva proces zagovaranja kojim se služe velika poduzeća kada pokušavaju utjecati na donošenje političkih odluka radi zaštite svojih interesa?

- A. štrajk
- B. prosvjed
- C. lobiranje
- D. udruživanje

(1 bod)

2. Gradska vlast ukinula je pronatalitetnu mjeru „roditelj odgajatelj” jer se pokazala neučinkovitom i vrlo skupom za gradski proračun pa traži alternativna rješenja.

Koja od navedenih mjera za poboljšavanje pronatalitetne politike grada pripada mjerama socijalne politike?

- A. izgradnja predškolskih ustanova
- B. naručivanje novih školskih vozila
- C. subvencioniranje naknada za dječji vrtić
- D. podizanje spomen-ploče u čast dječjih prava

(1 bod)

3. Predsjednik države koji je nadmoćno pobijedio na predsjedničkim izborima uz gotovo nepostojeću konkurenciju i nisku izlaznost birača potom je monopolizirao svu vlast u državi i zabranio djelovanje ostalih političkih stranaka.

Kako se naziva politički poredak opisan u primjeru?

- A. tiranija
- B. diktatura
- C. monarhija
- D. aristokracija

(1 bod)

4. Koji od navedenih političkih poredaka za Aristotela predstavlja izopačeni tip poretka?

- A. oligarhija
- B. aristokracija
- C. apsolutna monarhija
- D. cenzusna demokracija

(1 bod)

5. Koja institucija u parlamentarnim republikama jedina ima ovlast raspustiti parlament u određenim okolnostima?

- A. ustavni sud
- B. predsjednik vlade
- C. predsjednik države
- D. predsjednik vrhovnoga suda

(1 bod)

6. U Republici Hrvatskoj održavaju se slobodni demokratski lokalni izbori. Koje od navedenih obilježja čini opisane izbore kompetitivnima?

- A. Izborni postupak kontrolira vladajuća stranka.
- B. Za vlast se može natjecati više političkih opcija.
- C. Biračko pravo imaju samo državljani Republike Hrvatske.
- D. Ograničava se sloboda kandidiranja osamnaestogodišnjacima.

(1 bod)

7. Vladin je dužnosnik, vozeći automobil bez valjane vozačke dozvole, skrivio prometnu nesreću u kojoj je ozlijeđen dječak. Prometni istražitelji upozoravaju da se radi o brojnim prekršajima i nemaru vozača, ali vlasti su odlučile ignorirati upozorenja istražitelja. Koju odgovornost u liberalno-demokratskoj državi treba snositi vladin dužnosnik iz opisanoga primjera?

- A. isključivo pravnu odgovornost
- B. isključivo političku odgovornost
- C. isključivo moralnu odgovornost
- D. pravnu, političku i moralnu odgovornost

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

8. Koja od opisanih situacija predstavlja formalno poštivanje principa vladavine prava ujedinjene Europe?
- A. Dva novinara iz dviju država Europske unije izvještavaju u inozemstvu o medijskim neslobodama u svojim zemljama.
 - B. Ured za odnose s medijima policije jedne države Europske unije primio je naputak iz ministarstva da kritički mediji trebaju dobivati samo nužno propisane informacije, ali ništa više od toga.
 - C. U jednoj državi Europske unije vladajuće strukture stavile su u proceduru prijedlog zakona kojim najavljuju vraćanje privatnih medija inozemnih vlasnika u državne ruke.
 - D. Vlada jedne države Europske unije preuzela je privatne televizije, radijske postaje i tiskovine te je zatvorila dnevni list koji je bio kritičan prema vlasti.

(1 bod)

9. Kako se nazivaju ekonomska dobra koja su svima jednako dostupna za korištenje?
- A. javna dobra
 - B. privatna dobra
 - C. kapitalna dobra
 - D. potrošačka dobra

(1 bod)

10. U gospodarstvu jedne države nedostaje čipova za proizvodnju mobitela. Koju će od navedenih posljedica izazvati nedostatak čipova?
- A. rast cijene čipova
 - B. rast proizvodnje mobitela
 - C. smanjenje potreba za čipovima
 - D. smanjenje potražnje za mobitelima

(1 bod)

11. Na Zagrebačkoj burzi došlo je do rasta cijene dionice kojom se trguje. Koja od opisanih situacija objašnjava razlog rasta cijene dionice?
- A. Rast cijene dionice posljedica je povećanja tražene količine te dionice.
 - B. Rast cijene dionice posljedica je smanjenja tražene količine te dionice.
 - C. Rast cijene dionice posljedica je smanjenja ponuđene količine te dionice.
 - D. Rast cijene dionice posljedica je povećanja ponuđene količine te dionice.

(1 bod)

12. Na tržnici je nedjeljom ponuđena veća količina jagoda nego ostalim danima u tjednu. Potraživana količina jagoda svih je dana u tjednu jednaka. Kakva će biti očekivana cijena jagoda u nedjelju u odnosu na ostale dane ako pretpostavimo da će se prodati sve jagode na tržištu?

- A. Cijena jagoda zbog veće će ponuđene količine biti viša.
- B. Cijena jagoda zbog veće će ponuđene količine biti niža.
- C. Cijena jagoda zbog jednake će potraživane količine biti viša.
- D. Cijena jagoda zbog jednake će potraživane količine biti ista.

(1 bod)

13. Koje mjerilo uspješnosti poslovanja izražava sposobnost trgovačkoga društva da ostvari maksimalne učinke uz minimalna ulaganja i optimalno korištenje proizvodnim kapacitetima?

- A. likvidnost
- B. rentabilnost
- C. učinkovitost
- D. produktivnost

(1 bod)

14. Kojim oblikom proračunskih prihoda Republika Hrvatska financira najveći dio javne potrošnje?

- A. prodajom državne imovine
- B. doprinosima socijalnomu osiguranju
- C. oporezivanjem fizičkih i pravnih osoba
- D. dohotkom po osnovi državnoga vlasništva

(1 bod)

15. Kojoj je od navedenih međunarodnih organizacija cilj smanjenje siromaštva u državama sa srednjim stupnjem dohotka te kreditno sposobnim, ali siromašnim zemljama?

- A. Međunarodni monetarni fond
- B. Svjetska trgovinska organizacija
- C. Međunarodno udruženje za razvoj
- D. Međunarodna banka za obnovu i razvoj

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

16. Koji od navedenih razloga ograničava primjenu društveno odgovornoga poslovanja u gospodarskome sustavu?

- A. visoki stupanj korupcije
- B. visoka stopa zaposlenosti
- C. visoki dohodak stanovništva
- D. visoka stopa gospodarskoga rasta

(1 bod)

17. Nakon županova proglašenja prirodne nepogode u jednoj općini posao obnove oštećenih objekata mimo natječaja dobiva tvrtka županova sina. Kako se naziva pojava u kojoj odluke odgovorne osobe proizlaze iz njezina osobnog koristoljublja?

- A. mito
- B. lobiranje
- C. autoritarizam
- D. sukob interesa

(1 bod)

18. Koja prava zastupaju radnici svojim sindikalnim udruživanjem?

- A. prava manjina
- B. kulturna prava
- C. socijalna prava
- D. prava osobnih sloboda

(1 bod)

19. Koji od navedenih organizacija pripada sektoru civilnoga društva?

- A. Hrvatska seljačka stranka
- B. OPG Seosko blago
- C. Udruga za razvoj seoskoga turizma
- D. Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnomu razvoju

(1 bod)

- 20.** Predsjednik Republike zbog neuspjeha prvoga mandataru povjerio je mandat za sastav Vlade Republike Hrvatske drugoj osobi, ali ni predložena Vlada Republike Hrvatske drugoga mandataru nije dobila povjerenje Hrvatskoga sabora.
Kako je prema Ustavu Republike Hrvatske predsjednik Republike Hrvatske obavezan postupiti u opisanoj situaciji?
- A.** Mora raspisati nove izbore za Hrvatski sabor.
 - B.** Mora sam imenovati Vladu Republike Hrvatske.
 - C.** Mora povjeriti mandat za sastavljanje Vlade Republike Hrvatske trećoj osobi.
 - D.** Mora imenovati privremenu nestranačku Vladu i istodobno raspisati prijevremene izbore za Hrvatski sabor.

(1 bod)

- 21.** Koje državno tijelo prema Ustavu Republike Hrvatske odlučuje o napredovanju sudaca i predsjednika sudova?
- A.** Hrvatski sabor
 - B.** Državno sudbeno vijeće
 - C.** Ustavni sud Republike Hrvatske
 - D.** Vrhovni sud Republike Hrvatske

(1 bod)

- 22.** U županijsko izborno povjerenstvo pristižu prijave kršenja zakona tijekom provedenih lokalnih izbora za jednoga župana.
Koje tijelo prema Ustavu Republike Hrvatske odlučuje o zakonitosti lokalnih izbora u opisanome primjeru?
- A.** županijski birački odbor
 - B.** Državno izborno povjerenstvo
 - C.** Ustavni sud Republike Hrvatske
 - D.** županijsko izborno povjerenstvo

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

23. Koliko se mandata raspodjeljuje na temelju glasova iz dijaspore na izborima za zastupnike u Hrvatski sabor?

- A. dva
- B. tri
- C. pet
- D. osam

(1 bod)

24. Kako se naziva tip gospodarskoga sustava koji je postojao u Hrvatskoj u sastavu SFRJ-a, a obilježavalo ga je udaljavanje od čistoga komandnog gospodarstva i sudjelovanje radnika u donošenju ekonomskih odluka?

- A. državni kapitalizam
- B. liberalni kapitalizam
- C. tehnokratski socijalizam
- D. samoupravni socijalizam

(1 bod)

25. Koji od navedenih poslova **nije** u nadležnosti lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj?

- A. odvoz i reciklaža otpada u gradu
- B. utvrđivanje stope poreza na promet nekretninama
- C. uređenje gradskih parkova i drugih javnih površina
- D. raspisivanje javnoga natječaja za dodjelu učeničkih stipendija

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).
Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.
Točan odgovor donosi jedan bod.

26. Kako se naziva biračko pravo osoba koje su kandidati na izborima?

(1 bod)

27. Zbog pozivanja medicinskoga osoblja na priziv savjesti zdravstvena je institucija nekim pacijentima uskratila zdravstvenu uslugu na koju zakonski imaju pravo.
Kojoj se instituciji mogu obratiti građani u opisanome primjeru koji smatraju da su oskrvnjena njihova prava?

(1 bod)

28. Kako se naziva teritorijalni ustroj države čiji je suverenitet jedinstven tako da su njezine regionalne jedinice bez zakonodavnih ovlasti?

(1 bod)

29. Tko je nositelj suverenosti u demokratskoj republici?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

- 30.** Kako se naziva pravni dokument u koji državljanin mora biti upisan kako bi ostvario svoje biračko pravo na dan izbora?

(1 bod)

- 31.** Koja institucija EU-a osigurava da se Ugovori o funkcioniranju EU-a jednako tumače i primjenjuju u svim državama članicama te da države i institucije poštuju pravnu stečevinu EU-a?

(1 bod)

- 32.** Bivši vladin dužnosnik sagradio je novu kuću na svojem imanju u jednoj morskoj uvali. Nema koncesiju na pomorsko dobro, a ni zemljište nije u građevinskoj zoni. Koji je temeljni pravni i politički koncept uređenja društva povrijedio bivši vladin dužnosnik u opisanome primjeru?

(1 bod)

- 33.** U državi je osnovana samo jedna tvrtka za proizvodnju tramvaja koja samostalno određuje cijene i rokove isporuke. Kako se naziva opisana tržišna struktura?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

- 34.** Zbog nedostatka šumskoga fonda država nije u mogućnosti osigurati dovoljnu količinu resursa za proizvodnju namještaja kojom bi se zadovoljile ukupne potrebe stanovništva za namještajem.

Koji ekonomski zakon objašnjava nedostatak resursa za proizvodnju namještaja u opisanome primjeru?

(1 bod)

- 35.** Kako se naziva vrsta kapitala postolara u koji ubrajamo njegovu postolarsku radionicu, alat te zalihe kože i potplata?

(1 bod)

- 36.** Kojem elementu marketinškoga spleta pripadaju dizajn i vizualna obilježja hrvatskoga električnog automobila?

(1 bod)

- 37.** Kako se naziva ekonomska politika koju primjenjuje središnja banka kada izravno ili neizravno utječe na količinu primarnoga novca i kamatnu stopu?

(1 bod)

- 38.** Kako se naziva koncept politika i strategija kontinuiranoga gospodarskog napretka bez štete za okoliš i prirodne izvore bitnih za život budućih naraštaja?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

39. Stanovnici četvrti jednoga grada predložili su mjesnomu odboru izgradnju pristupnoga puta domu za starije i nemoćne osobe. Članovi odbora odbili su prijedlog jer prema neslužbenim informacijama financiranje rampe smatraju „neisplativim i politički nezanimljivim jer se radi o starim i nepokretnim ljudima”.

Kako se naziva takav oblik uskraćivanja prava opisan u primjeru?

(1 bod)

40. Koja institucija u Republici Hrvatskoj može zabraniti rad političkoj stranci ako utvrdi da njezini članovi šire govor mržnje?

(1 bod)

41. Koja grana vlasti obvezno mora biti samostalna i neovisna primjenjujući ustav i zakone određene demokratske države?

(1 bod)

42. Veleposlaniku Republike Hrvatske u jednoj europskoj državi uskoro istječe mandat te je potrebno imenovati novu osobu.

Koje su dvije državne institucije prema Ustavu Republike Hrvatske nadležne za donošenje odluke o postavljanju novoga veleposlanika Republike Hrvatske?

(1 bod)

43. Koje državno političko tijelo ima ovlast odlučivati o zaštiti i očuvanju vodnoga dobra i vodnih građevina u Republici Hrvatskoj?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

- 44.** Budući da su i Hrvatski sabor i Predsjednik Republike Hrvatske prihvatili nadležnost u istome predmetu ograničavanja pojedinih sloboda građana zbog pandemije bolesti i nastupanja „izvanrednoga stanja”, došlo je do sukoba nadležnosti između tijela zakonodavne i izvršne vlasti.
Od koje institucije vlasti svako od tih tijela može zahtijevati da riješi nastali sukob nadležnosti opisan u primjeru?
-

(1 bod)

- 45.** Republika Hrvatska potpisnica je Europskoga sporazuma o međunarodnome prijevozu opasnih tvari u unutarnjim plovnim putovima, ali opozicija u parlamentu zahtijeva primjenu ustavne odredbe prema kojoj je država dužna skrbiti o zaštiti prirode i ljudskoga okoliša te organizira prosvjede protiv plovidbe plinskih tankera.
Koji je pravni akt iz opisanoga primjera snažniji u unutarnjemu pravnom poretku Republike Hrvatske?
-

(1 bod)

- 46.** Kojom je institucijom Europske unije Republika Hrvatska predsjedala od 1. siječnja do 30. lipnja 2020. godine?
-

(1 bod)

- 47.** Jedna je građanska udruga Vrhovnomu sudu Republike Hrvatske tužila Vladu Republike Hrvatske zbog uskraćivanja prava na mirno okupljanje i udruživanje. Sud je presudio u korist Vlade Republike Hrvatske.
Kojemu sudu građanska udruga u opisanome primjeru može uložiti žalbu na donesenu presudu?
-

(1 bod)

III. Zadatci produženoga odgovora

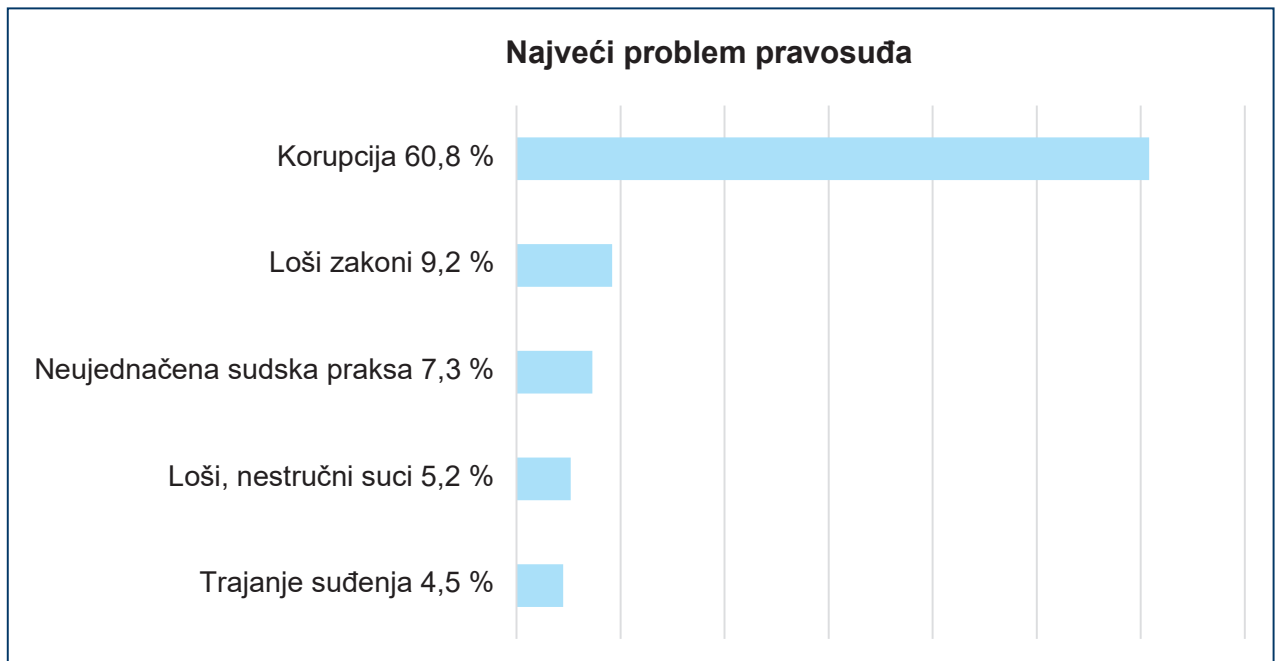
U sljedećemu zadatku pažljivo pročitajte polazni sadržaj i odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovor upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan ili dva boda.

48. Pažljivo pročitajte tekst.

Rezultati istraživanja javnosti u proljeće 2021. pokazali su da veliki broj građana nema povjerenje u hrvatsko pravosuđe. Promotrite grafikon u kojemu su navedeni najveći problemi pravosuđa prema percepciji ispitanih građana.

Izvor: Promocija plus za RTL

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

Politika i gospodarstvo

Navedite i opišite jedan način na koji se protiv korupcije mogu boriti građani, a jedan na koji institucije vlasti.

(2 boda)

Politika i gospodarstvo

49. Pozorno pročitajte tekst.

„Velika tehnološka kompanija je zadovoljna što je do kraja uspjela realizirati projekt korištenja autonomnih taxija.

Taxiji su dostupni na području Industrijskog parka Shougang u Pekingu, u vozilu nema vozača, što je bilo nužno u brojnim prijašnjim testiranjima. Potvrđena je sigurnost ovakvog načina prijevoza, koji se naručuje putem aplikacija na pametnim telefonima te su brojni azijski gradovi odlučili dati zeleno svjetlo i odobrenje za punu autonomnost usluge.

Kretanje vozila se prati putem 5G tehnologija, korisnici prijevoza koriste QR kodove i zaslone za odabir rute, dok tehničari nadgledavaju autonomne taxije, naručivanja i prate situaciju u prometu.”

Izvor: <https://www.nacional.hr>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

Na temelju teksta navedite i objasnite koje elemente marketinškoga spleta možete prepoznati u ovome realiziranom projektu tvrtke.

(2 boda)

50. Pozorno pročitajte tekst.

Jedan kandidat skupine birača za izbor općinskoga načelnika u Republici Hrvatskoj podnio je žalbu te opisuje nepravilnosti u postupku izbora na biračkome mjestu.

Ističe da su dvije članice biračkoga odbora napustile biračko mjesto kako bi omogućile glasovanje biračici izvan biračkoga mjesta iako ona to nije na vrijeme zatražila. Zbog toga su na biračkome mjestu ostala samo tri člana biračkoga odbora, što je u suprotnosti sa Zakonom o lokalnim izborima. Navodi da su u izvratku iz popisa birača zaokruživana imena birača koji nisu pristupili glasovanju te su „ispunjavani glasački listići u njihovo ime i ubacivani u glasačke kutije”, kao i da „postoji osnovana sumnja da su se i drugi glasački listići naknadno poništavali na način da je zaokruživana i protukandidatkinja”. Također, navodi da je bilo više od 10 glasačkih listića zajedno presavijenih i zajedno skupljenih na kojima je bila zaokružena protukandidatkinja.

O žalbi kandidata odlučio je mjerodavni sud.

Objasnite zašto je podnošenje žalbe kandidata legitiman postupak u kontekstu demokratskih procedura i opišite značenje tog postupka za demokraciju.

(2 boda)